

TEMA 6. MUTISME SELECTIU

VICENT MORELL MENGUAL

CURS: 2021/2022

GRUPS: 4T i 4U

ÍNDEX

- 00 Objectius i activitats pràctiques.
- 01 Concepte i característiques.
- 02 Criteris diagnòstics i etiologia.
- 03 Classificació i subtipus.
- 04 Detecció i avaluació.
- 05 Actuació i intervenció escolar.
- 06 Assessorament i intervenció familiar.

OBJECTIUS D'APRENENTATGE

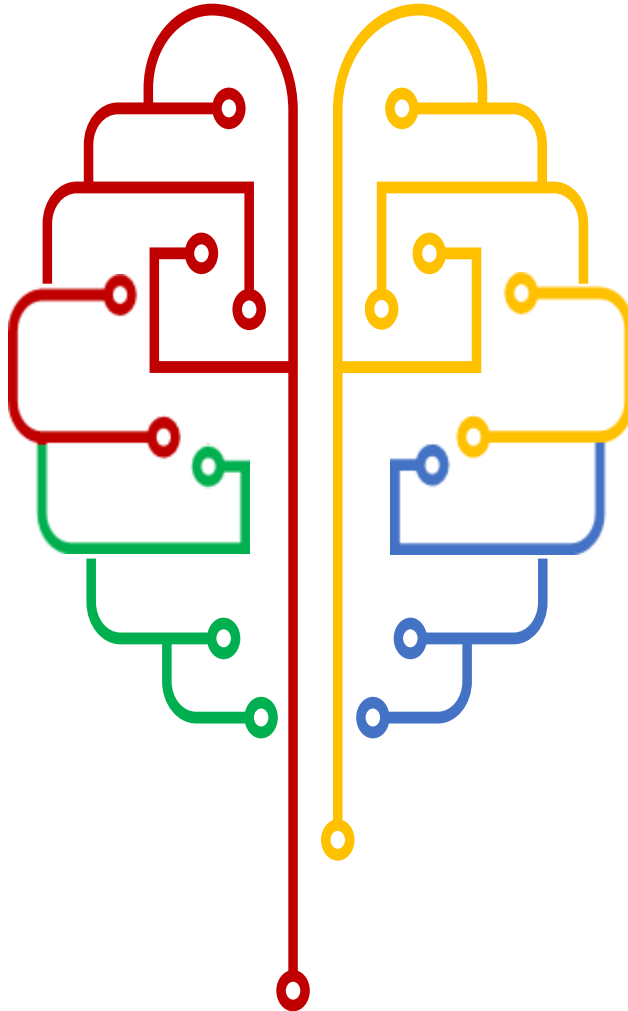
MUTISME SELECTIU

1. CONCEPTUALITZACIÓ

Conèixer la simptomatologia i les característiques del mutisme selectiu.

3. AVALUACIÓ ESCOLAR

Familiaritzar-se amb el procés d'avaluació i conèixer els instruments que utilitza un/a mestre/a d'educació infantil.

2. IDENTIFICACIÓ

Aprendre a diferenciar el mutisme selectiu d'altres dificultats de la parla, el llenguatge i la comunicació similars.

4. INTERVENCIÓ ESCOLAR

Conèixer les principals pautes d'intervenció i ser capaç d'implementar-les a l'aula.

CONCEPTE I CARACTERÍSTIQUES

1.1. DELIMITACIÓ CONCEPTUAL

1.2. CARACTERÍSTIQUES

1.3. DESENVOLUPAMENT I ETIOLOGIA

1.1. DELIMITACIÓ CONCEPTUAL

MUTISME SELECTIU (SCOTT I BEIDEL, 2011)

*“Trastorn caracteritzat per una **falta** de **discurs** en almenys una **situació específica** on s’espera que el xiquet s’expresse verbalment, malgrat mostrar una **adequada competència lingüística** en **altres situacions**.”*

SCOTT I BEIDEL (2011)

1.2. CARACTERÍSTIQUES

CARACTERÍSTIQUES I TRETS ASSOCIATS (APA, 2013)

- Les principals característiques del mutisme selectiu són:
  - Constitueix un trastorn d'ansietat.
  - Existeix en totes les llengües i cultures.
  - Sol començar als primers anys de vida.
  - Es posseeixen unes **habilitats lingüístiques normals**.
  - La selectivitat del discurs es produeix en les interaccions socials amb xiquets/es o adults.
  - Pot acompanyar-se de **mitjans no-verbals** per comunicar-se.
  - Sol existir una elevada **ansietat social**.

1.3. DESENVOLUPAMENT I ETIOLOGIA

PROGRESSIÓ I TRANSCURS (APA, 2013; CORTÉS, GALLEGO I MARCO, 2009)

- L'edat d'inici del mutisme selectiu sol situar-se **abans** dels **5 anys**.
- L'origen és fruit d'una complexa interacció de variables evolutives i ambientals:
  - **FACTORS PREDISPOSANTS**: condicions **personals**, **familiars** i **escolars** que augmenten la probabilitat de desenvolupar el mutisme selectiu.
  - **FACTORS DESENCADENANTS**: **circumstàncies negatives** i puntuals que apareixen en la vida del xiquet/a i que, en interacció amb els factors predisposants, poden desencadenar la seua aparició.
  - **FACTORS DE REFORÇ I MANTENIMENT**: les **conseqüències** que el mutisme genera en els diversos àmbits de la vida diària, reforcen i mantenen el trastorn.

2

CRITERIS DIAGNÒSTICS I PREVALENÇA

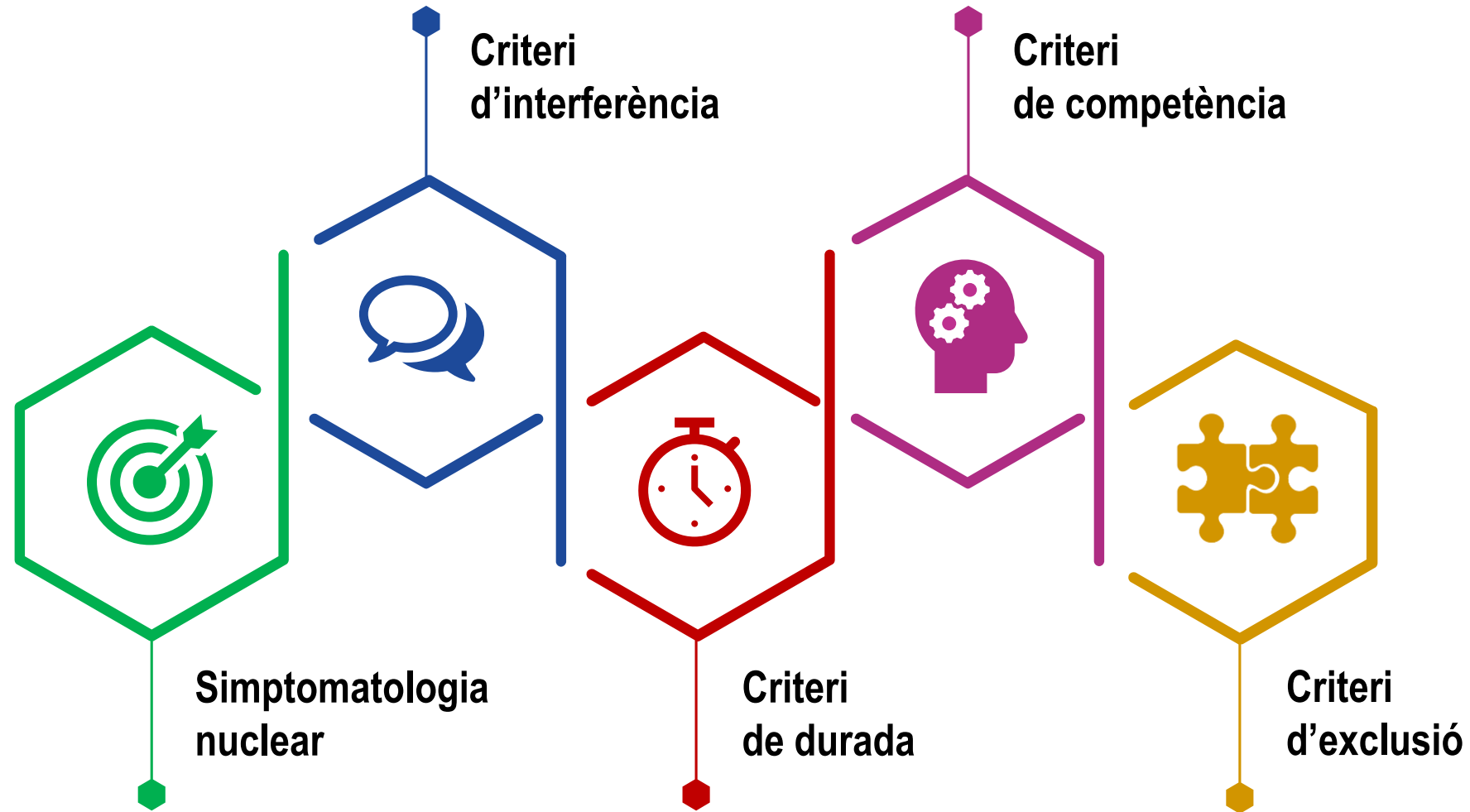
2.1. CRITERIS DIAGNÒSTICS

2.2. PREVALENÇA

2.1. CRITERIS DIAGNÒSTICS

DSM-5 | CIM 11 (APA, 2013; OMS, 2018)

2.1. CRITERIS DIAGNÒSTICS

SIMPTOMATOLOGIA NUCLEAR (APA, 2013; OMS, 2018)

- Fracàs constant per parlar en situacions socials específiques en les quals existeix expectativa per parlar malgrat fer-ho en altres situacions:
  - Existeix una adequada competència lingüística.
  - En presència dels seus **familiars** immediats parlen amb **normalitat**.
  - A l'**escola** o amb amics i familiars de segon grau:
    - **No** inicien el **diàleg**.
    - **No responen** recíprocament.

2.1. CRITERIS DIAGNÒSTICS

CRITERI D'INTERFERÈNCIA (APA, 2013; OMS, 2018)

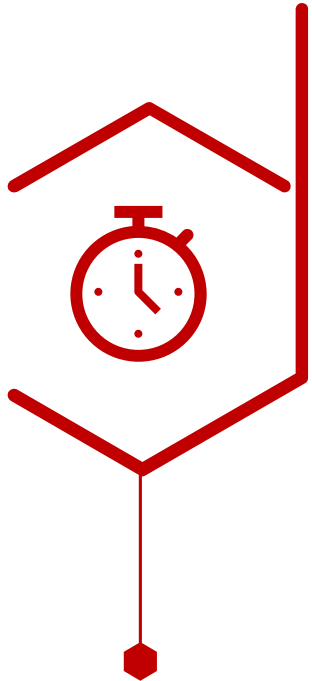
- Aquesta alteració de la comunicació provoca:

- Limitacions en la **comunicació social**.
- Aïllament.
- Retraïment social.
- Interferència amb el **rendiment acadèmic**.
- Interferència amb el rendiment laboral.

2.1. CRITERIS DIAGNÒSTICS

CRITERI DE DURADA (ASHA, 2020; APA, 2013; CORTÉS ET AL., 2009; OMS, 2018)

- La durada de l'alteració és com a mínim d'**un mes**:
  - **DSM-5**: no es limita al **primer mes** d'escola.
  - **CIM 11**: no es limita al primer dia d'escola.
  - **ASHA**: no es limita al **primer mes** d'escola.
- En el primer curs d'**educació infantil**:
  - Existeix un procés d'adaptació.
  - És convenient ampliar aquest criteri de duració a tot el **primer trimestre**.

2.1. CRITERIS DIAGNÒSTICS

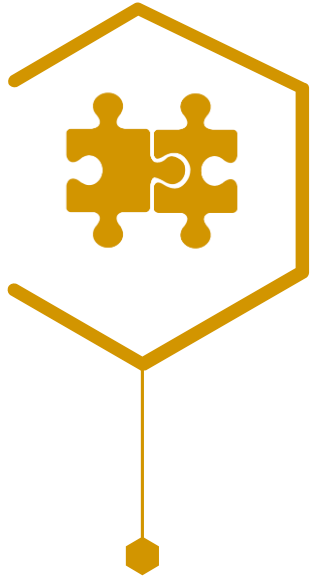
CRITERI DE COMPETÈNCIA (APA, 2013; OMS, 2018)

- La incapacitat per parlar no es pot atribuir a:
  - Falta de **coneixement** de la llengua.
  - **Incomoditat** amb la llengua parlada.

- En xiquets/es **immigrants** amb una llengua materna diferent existirà mutisme selectiu si:
  - Hi ha una correcta comprensió de la nova llengua.
  - Persisteix la negativa a parlar.

2.1. CRITERIS DIAGNÒSTICS

CRITERI D'EXCLUSIÓ (APA, 2013; OMS, 2018)

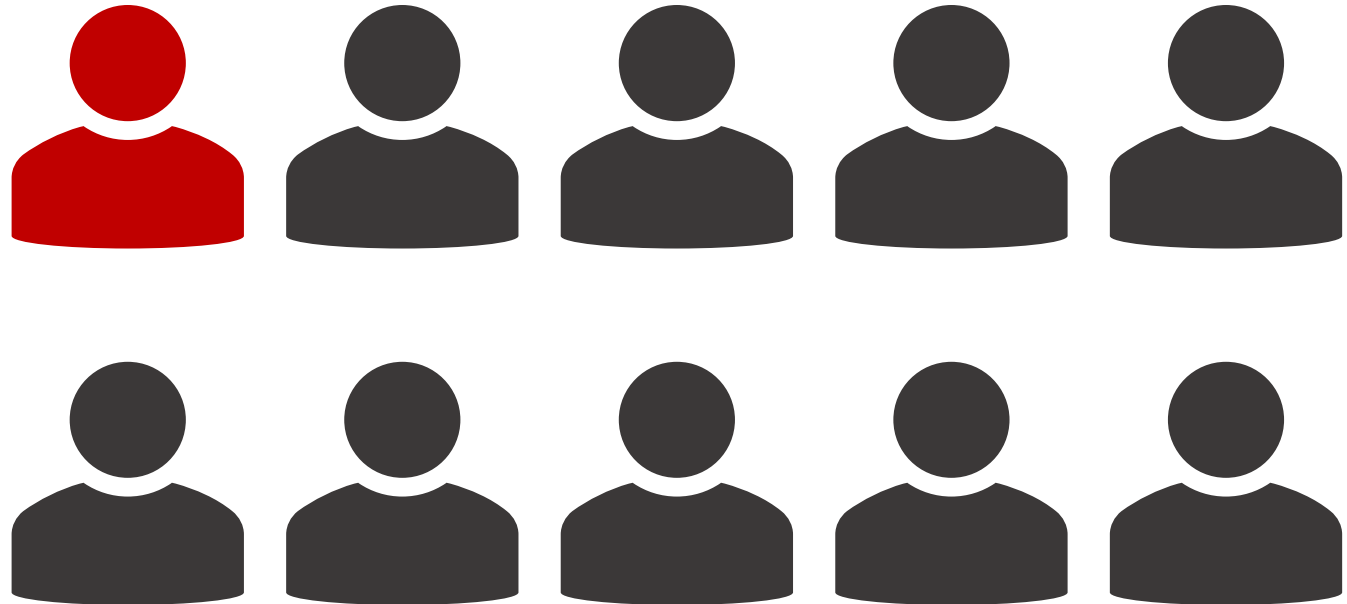
- Aquesta selectivitat sistemàtica en el discurs no pot atribuir-se a:
  - Trastorns del llenguatge i la comunicació.
  - Trastorn de l'espectre autista.
  - Discapacitat intel·lectual.
  - Mutisme transitori en xiquets petits com a part de l'ansietat per separació.
  - Esquizofrènia o un altre trastorn psicòtic.
  - Trastorn d'ansietat social (fòbia social).

2.2. PREVALENÇA

MUTISME SELECTIU (APA, 2013)

1%

**MUTISME
SELECTIU**

2.2. PREVALENÇA

INFLUÈNCIA DEL GÈNERE (CUNNINGHAM, MCHOLM, BOYLE I PATEL, 2004)

3

CLASSIFICACIÓ I SUBTIPUS

3.1. CLASSIFICACIÓ

3.2. DIAGNÒSTIC DIFERENCIAL

3.1. CLASSIFICACIÓ

NIVELLS DE RESTRICCIÓ (CORTÉS ET AL., 2009)

- El mutisme selectiu forma part d'un **continu** amb menor o major grau de restricció d'interacció verbal:
  - **AVERSIÓ A PARLAR**: alumnes que es comuniquen oralment però ho fan de manera **escarida**.
  - **MUTISME SELECTIU**: alumnes que **seleccionen** les persones i les situacions amb les quals parlen i no parlen.
  - **MUTISME TOTAL**: alumnes que van restringint progressivament les situacions i les persones fins **no parlar** amb ningú.

3.2. DIAGNÒSTIC DIFERENCIAL

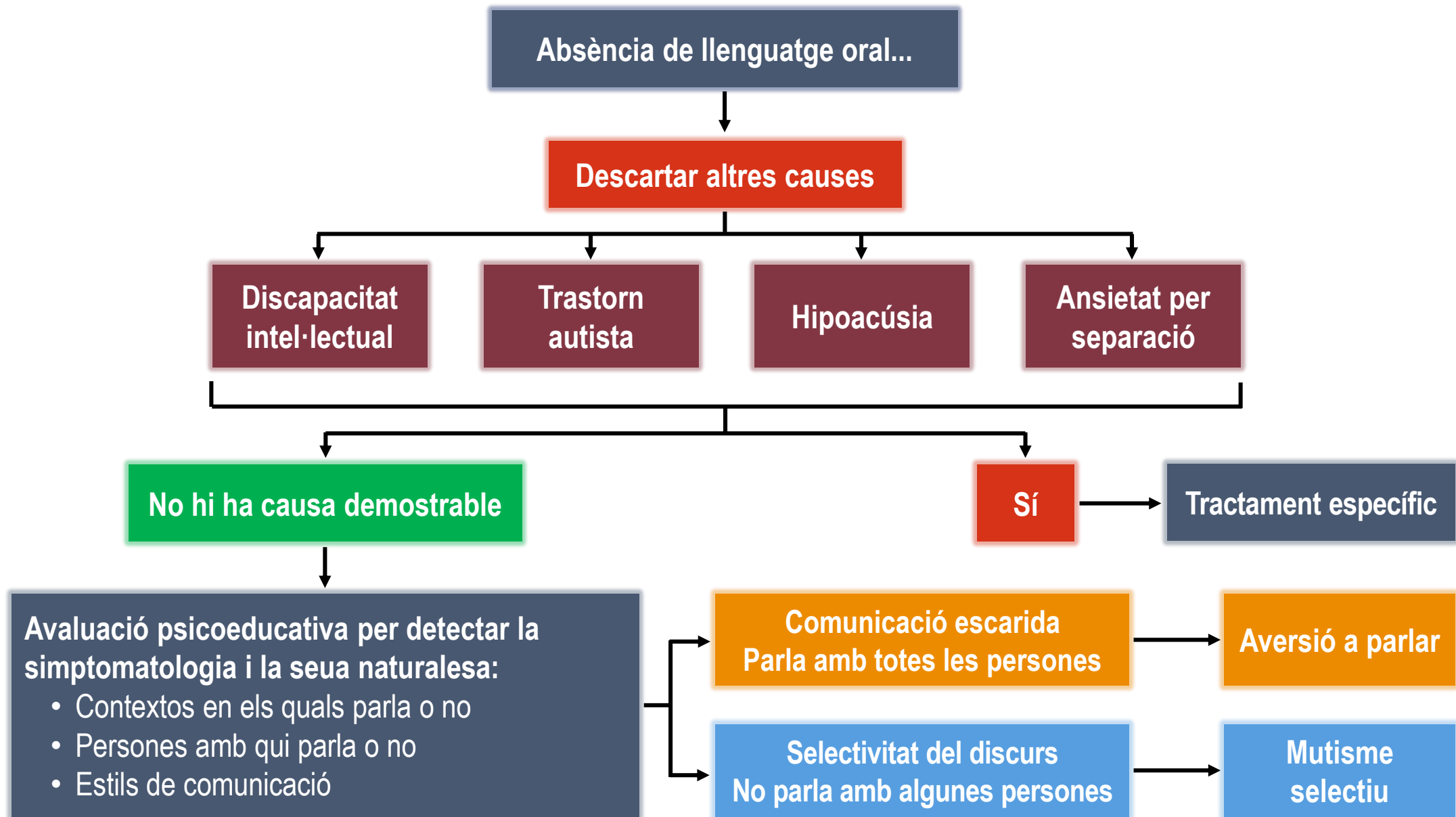
ALTRES TRASTORNS (OLIVARES, ROSA I OLIVARES, 2007)

- No es pot diagnosticar un mutisme selectiu si:
  - Mai s'ha mantingut una **conversa oral fluida** i espontània amb algun membre de la família i/o amic íntim.
  - No s'ha descartat l'absència de **discapacitat intel·lectual** o altres trastorns del neurodesenvolupament.
  - Existeixen problemes relacionats amb la pèrdua parcial o total d'**audició**.
  - Es té constància que l'absència de la parla no ha sigut precedida d'un esdeveniment **desencadenant**.

3.2. DIAGNÒSTIC DIFERENCIAL

TRASTORN DE L'ESPECTRE AUTISTA VS. MUTISME SELECTIU

- Les característiques de l'alumnat amb **mutisme selectiu** no presents en l'alumnat amb trastorn de l'**espectre autista** són:
  - Existeix intenció comunicativa mitjançant **gestos** i comunicació no verbal.
  - Realitzen activitats que no impliquen expressió oral.
  - **Interactuen** amb els companys i s'**integren** en el joc.
  - El **contacte ocular** només s'evita amb preguntes directes.
  - No presenten patrons restrictius i repetitius de comportament, interessos o activitats.

4

DETECCIÓ I AVALUACIÓ

4.1. OBJECTIUS

4.2. DIMENSIONS

4.3. ENTREVISTA

4.4. TÈCNiques I INSTRUMENTS ESTANDARDITZATS

4.5. ESTRATÈGIES NO ESTANDARDITZADES

4.1. OBJECTIUS

OBJECTIUS (APA, 2013; GALLEGO, 2019)

- L'avaluació de la tartamudesia del desenvolupament permet:
  - **DESCARTAR PROBLEMES ASSOCIATS.**
  - **IDENTIFICAR L'EXISTÈNCIA D'UN PATRÓ DE MUTISME SELECTIU:** valorar el grau de compliment dels diferents **critèris diagnòstics** recollits en els manuals de referència, DSM-5 i CIM 11.
  - **VALORAR L'AFECTACIÓ:** determinar les interaccions verbals i no-verbals (**contextos i persones**) i analitzar la presència de conductes d'**inhibició** i/o **ansietat**.
  - **ORIENTAR LA INTERVENCIÓ:** dissenyar un **programa d'intervenció** personalitzat amb l'objectiu de millorar els símptomes detectats.

4.2. DIMENSIONS

EXPRESSIÓ VERBAL (GALLEGO, 2019)

- L'avaluació ha d'obtenir informació sobre **situacions** o **contextos** en els quals el xiquet o la xiqueta parla o no:
  - **ON**: evita parlar en llocs estranys o contextos específics?
  - **QUAN**: evita parlar amb persones conegudes en llocs estranys o contextos específics?
  - **AMB QUI**: evita parlar amb persones conegudes en presència d'estranyes o persones poc conegudes?
- Els professionals encarregats de realitzar aquesta tasca són: psicòlegs, logopedes, psicopedagogs, mestres d'audició i llenguatge, **mestres d'infantil** i mestres de primària.

4.3. ENTREVISTA

ÀREES I BLOCS TEMÀTICS

- Recollir les següents dades mitjançant la informació facilitada pels pares:
  - Història escolar.
  - Delimitació del problema, **gènesi** i **evolució**.
  - Conductes d'evitació i d'ansietat.
  - Desenvolupament personal i **relacions socials**.
  - Desenvolupament del **llenguatge** i la **comunicació**.
  - Antecedents **mèdics** i **familiars**.
  - **Pautes educatives** i dinàmica familiar.

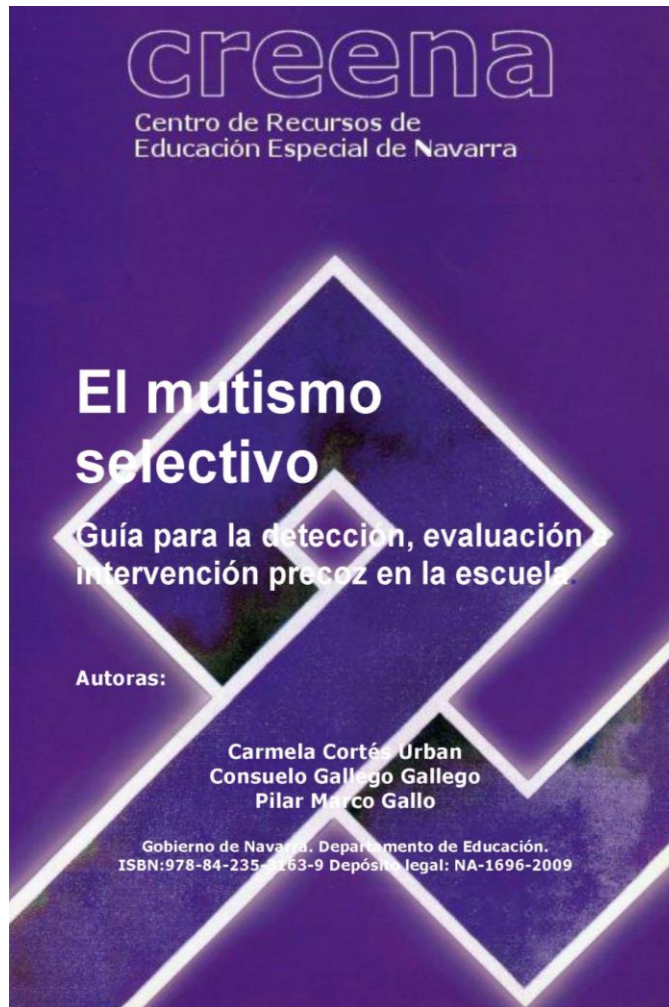
4.4. TÈCNIQUES I INSTRUMENTS ESTANDARDITZATS

INSTRUMENTS ESTANDARDITZATS

- Algunes de les proves **estandarditzades** utilitzades per a l'avaluació del mutisme selectiu són:
  - QÜESTIONARI PER A LA DETECCIÓ PRECOÇ DEL MUTISME SELECTIU (Cortés et al., 2009).
  - QÜESTIONARI EXPLORATORI DE POR A PARLAR (Olivares, 1999).
  - ESCALA DE REGISTRE DE LES RESPOSTES MOTORES D'ANSIETAT (Olivares, 1996).

4.4. TÈCNIQUES I INSTRUMENTS ESTANDARDITZATS

QÜESTIONARI PER A LA DETECCIÓ DEL MUTISME SELECTIU (CORTÉS ET AL., 2009)

QÜESTIONARI PER A LA DETECCIÓ DEL MUTISME SELECTIU

C. CORTÉS, C. GALLEGO I P. MARCO (2009)

- **CLASSIFICACIÓ:** nivell A.
- **OBJECTIU:** detecció precoç del mutisme selectiu.
- **TASCA:** registrar la presència o absència de diversos indicadors i conductes associades al mutisme selectiu.
- **EDAT:** etapa d'infantil i primària.
- **APLICACIÓ:** individual.
- **DURADA:** entre 5 i 10 minuts.

4.4. TÈCNIQUES I INSTRUMENTS ESTANDARDITZATS

QÜESTIONARI PER A LA DETECCIÓ DEL MUTISME SELECTIU (CORTÉS ET AL., 2009)

PART I. EXPRESSIÓ VERBAL	Sí	No
1. No respon verbalment a les preguntes que li fa el/la professor/a.		
2. No fa mai peticions verbals al/la professor/a.		
3. No participa en les activitats orals en grup.		
4. Només en algunes ocasions respon a algun/a professor/a.		
5. No interactua verbalment amb els companys a classe.		
6. No interactua verbalment amb els companys al pati.		
7. Només parla ocasionalment amb els companys.		
8. Els pares refereixen que el xiquet parla a casa amb normalitat.		

4.4. TÈCNiques I INSTRUMENTS ESTANDARDITZATS

QÜESTIONARI PER A LA DETECCIÓ DEL MUTISME SELECTIU (CORTÉS ET AL., 2009)

PART II. COMUNICACIÓ	Sí	No
1. El xiquet o la xiqueta entén les ordres que rep per part del professor/a.		
2. Es mostra atent i interessat durant les activitats de l'aula (narració de contes, explicacions, etc.).		
3. Habitualment estableix contacte ocular amb el/la professor/a, però quan li pregunten, evita la mirada (abaixa el cap, mira cap a un altre costat, etc.).		
4. Utilitza gestos amb finalitats comunicatives (demanar, assenyalar, afirmar, negar, etc.).		
5. Interactua i juga amb els companys i les companyes.		

PART III. APRENTATGE	Sí	No
1. Realitza les activitats habituals de l'aula que no impliquen expressió oral (pintar, retallar, picar, repassar, enfilar, envoltar, construir trencaclosques, ordenar seqüències, escriure lletres i números, etc.).		
2. A casa conta el que ha fet i ha après a l'escola (cançons, contes, números, lletres, etc.).		

4.4. TÈCNIQUES I INSTRUMENTS ESTANDARDITZATS

QÜESTIONARI PER A LA DETECCIÓ DEL MUTISME SELECTIU (CORTÉS ET AL., 2009)

PART IV. ALTRES CONDUCTES	Sí	No
1. En moltes ocasions mostra rigidesa corporal i facial.		
2. En situacions d'interacció verbal i/o contacte corporal, mostra conductes d'ansietat (es fica els dits en la boca, es remou en el seient, presenta tics, balanceja els braços, es toca el pèl constantment, manté les mans dins de les butxaques, etc.).		
3. En situacions d'interacció mostra conductes d'evitació (mira cap a un altre costat, abaixa el cap, evita el contacte físic, etc.).		
4. Evita situacions que impliquen exposar-se davant els altres, estar en el punt de mira.		
5. Es demora en la realització de tasques o activitats escolars més del que cal.		

4.4. TÈCNiques I INSTRUMENTS ESTANDARDITZATS

QÜESTIONARI PER A LA DETECCIÓ DEL MUTISME SELECTIU (CORTÉS ET AL., 2009)

- Els **critèris** de **correcció** per a la sospita de l'existència d'un mutisme selectiu són:
  - **APARTAT D'EXPRESSIÓ VERBAL**: haver marcat almenys **quatre** ítems.
  - **APARTAT DE COMUNICACIÓ**: haver marcat almenys **quatre** ítems.
  - **APARTAT D'APRENTATGE**: haver marcat almenys **un** dels ítems.
  - **APARTAT D'ALTRES CONDUCTES**: no és determinant marcar cap ítem específic però aporta informació complementària.

4.5. ESTRATÈGIES NO ESTANDARDITZADES

MAPA O REGISTRE DE PARLA

	MAPA DE PARLA (VERSIÓ ESCOLAR)	Sí	No
SITUACIONS I CONTEXTOS	1. De camí a l'escola.		
	2. A la porta de l'escola o de la classe.		
	3. En classe (gran grup).		
	4. En classe (grup petit).		
	5. Pati.		
	6. Menjador escolar.		
	7. Altres sales (especificar).		
PERSONES	8. Professor o professora tutor/a.		
	9. Professor o professora de suport.		
	10. Monitor/a de menjador.		
	11. Altres persones (especificar).		

5

ACTUACIÓ I INTERVENCIÓ ESCOLAR

5.1. SOL·LICITUD D'INFORME PSICOPEDAGÒGIC

5.2. INTERVENCIÓ PSICOLÒGICA

5.3. INTERVENCIÓ ESCOLAR

5.1. SOL·LICITUD D'INFORME PSICOPEDAGÒGIC

INFORMACIÓ QUE CAL RECOLLIR

- La sol·licitud d'informe psicopedagògic ha d'arreglar informació exhaustiva sobre les dificultats o problemes detectats:
  - Descripció de les **situacions, contextos i persones** que desencadenen la selectivitat del discurs.
  - Quant de **temps** fa que s'hi observen.
  - **Repercussions** detectades sobre la comunicació, la participació social i el rendiment acadèmic.
  - Si es té constància de la presència d'antecedents familiars d'ansietat.
  - Altres dades rellevants: pautes educatives, interacció i **dinàmica familiar**, etc.

5.2. INTERVENCIÓ PSICOLÒGICA

MÈTODE DE TREBALL I OBJECTIUS (GALLEGO, 2019)

- Els programes d'intervenció estan fonamentats en els postulats del **condicionament clàssic**:
  - Tècniques de modificació de conducta.
  - Postulats cognitiu conductuals.
  - Implicació familiar.
- L'objectiu final és que l'alumne/a parle amb total normalitat en qualsevol **situació** i davant qualsevol **persona**.

5.2. INTERVENCIÓ PSICOLÒGICA

TÈCNIQUES I PROCEDIMENTS (GALLEGO, 2019)

- Les **tècniques** i **procediments** més emprats són:
  - **APROXIMACIONS SUCCESSIVES**: reforçar les **aproximacions** de l'alumne/a cap a l'ús del llenguatge oral.
  - **ESVAÏMENT**: retirada progressiva d'aquelles persones davant les quals l'alumne/a parla sense cap problema.
  - **REFORÇAMENT POSITIU**: **incentivar** de manera immediata qualsevol conducta verbal.
  - **COST DE RESPOSTA**: deixar d'obtenir alguna cosa que satisfà plenament davant la inhibició verbal.
  - **TÈCNIQUES DE RELAXACIÓ**: estratègies de relaxació per ser aplicades quan apareix la **tensió**.
  - **HABILITATS SOCIALS**: **habilitats interpersonals** que ajuden a reduir les situacions d'aïllament.

5.3. INTERVENCIÓ ESCOLAR

ORIENTACIONS GENERALS (CORTÉS ET AL., 2009)

- Algunes orientacions generals que podem utilitzar a l'aula són:
  - Intensificar el **vincle positiu** mitjançant somriures, gestos d'aprovació, elogis privats i públics, fer parella de joc amb ell/ella, etc.
  - Afavorir les **interaccions** amb els companys mitjançant activitats de parella o petit grup.
  - Evitar la **sobreprotecció** i les conductes que puguen manteni la selectivitat de discurs.
  - Assignar petites **tasques** que impliquen interacció: repartir material, esborrar la pissarra, etc.
  - Dissenyar i implementar activitats que impliquen **moviment** i **contacte físic**.
  - Mantenir **reunions** periòdiques amb la família.

5.3. INTERVENCIÓ ESCOLAR

ORIENTACIONS ESPECÍFIQUES PER ESTIMULAR LA PARLA (CORTÉS ET AL., 2009)

- Algunes activitats senzilles que podem implementar a l'aula són:
  - **JOCs QUE IMPLIQUEN COMUNICACIÓ CORPORAL:** imitar gestos, palmades, mímica, dirigir un/a company/a amb els ulls embenats, etc.
  - **JOCs DE PARLA EMMASCARADA:** titelles, parlar a cau d'orella, parlar per telèfon, etc.
  - **ACTIVITATS DE PARELLA QUE REQUERISQUEN EMISSIONS VERBALS SENZILLES:** veig-veig, endevinar objectes o animals, etc.
  - **PREGUNTES SENZILLES:** que inicialment només requerisquen respostes d'una o dues paraules.
  - **JOCs GRUPALS QUE FACILITEN L'INTERCANVI VERBAL.**

6

ASSESSORAMENT I INTERVENCIÓ FAMILIAR

6.1. INFORMAR I ACLARIR DUBTES

6.2. PAUTES EDUCATIVES I RECOMANACIONS

6.1. INFORMAR I ACLARIR DUBTES

ASPECTES A TRACTAR

- Proporcionar informació bàsica però científica i resoldre els dubtes existents:
  - **CONCEPTE:** que és el mutisme selectiu, quina és la seua gènesi i com es mantenen els símptomes.
  - **ORIGEN:** existeix un origen multifactorial associat a variables personals, familiars i escolars.
  - **PRONÒSTIC:** sol superar-se però existeixen certs símptomes d'ansietat relativament persistents.
  - **ACTITUD:** cal **acceptar** la manera de parlar del seu fill o la seua filla sense sentir-se culpable, ni transmetre desgrat o impacientar-se.
- Cal usar una **terminologia comprensible** i adaptada a l'escàs nivell de coneixements que els pares solen tindre sobre el trastorn.

6.2. PAUTES EDUCATIVES I RECOMANACIONS

ORIENTACIONS GENERALS (CORTÉS ET AL., 2009)

- Algunes orientacions generals que poden utilitzar els pares a casa són:
  - Oferir un ambient de **comprensió** i **afecte** que fomenti l'expressió de temors i sentiments.
  - Destacar els punts forts i **reforçar positivament** les tasques i activitats que es realitzen correctament.
  - Fomentar la **interacció social** mitjançant activitats extraescolars o d'oci.
  - Establir una dinàmica familiar amb normes i rutines consensuades que proporcionen **estabilitat** i seguretat.
  - Evitar estils educatius autoritaris i l'exigència excessiva de perfecció.
  - Mantenir un contacte continuat i recíproc amb l'escola per avaluar els progressos.

6.2. PAUTES EDUCATIVES I RECOMANACIONS

ORIENTACIONS ESPECÍFIQUES PER ESTIMULAR LA PARLA (CORTÉS ET AL., 2009)

- Algunes orientacions per estimular la parla que poden utilitzar els pares a casa són:
  - No realitzar **comparacions** amb germans o altres xiquets.
  - **No forçar** a parlar en situacions en les quals s'observa una ansietat excessiva.
  - Convidar amics a casa, anar a aniversaris, anar al parc, fer encàrrecs, etc.
  - Utilitzar el **joc** com a vehicle de comunicació i interacció.
  - **Reforçar** qualsevol aproximació verbal i no-verbal.
  - Acostar-se amb el/la xiquet/a al grup i romandre una estona (anar retirant-se progressivament).

7

**MATERIAL ELABORAT A
PARTIR DE...**

REFERÈNCIES

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- American Psychiatric Association (2013). *DSM-5, Manual Diagnóstico y Estadístico de Trastornos Mentales*. Madrid: Editorial Médica Panamericana
- Cortés, C., Gallego, C. i Marco, P. (2009). *El mutismo selectivo. Guía para la detección, evaluación e intervención precoz en la escuela*. Pamplona: Departamento de Educación del Gobierno de Navarra.
- Cunningham, C., McHolm, A., Boyle, M. i Patel, S. (2004). Behavioral and emotional adjustment, family functioning, academic performance, and social relationships in children with selective mutism. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 45(8), 1363-1372.
<https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2004.00843.x>
- Gallego, J. L. (2019). *Nuevo manual de logopedia escolar*. Antequera: Ediciones Aljibre.
- Olivares, J. Rosa, A. I. i Olivares, P. J. (2007). *Tratamiento psicológico del mutismo selectivo*. Madrid: Piámide editorial.
- Olivares, J. (1996). *El niño con miedo a hablar*. Madrid. Pirámide Editorial.
- Olivares, J. (1999). Terapia cognitivo-conductual del mutismo selectivo y la fobia social. En M. J. Mardomingo (Ed.). *Trastornos de ansiedad en el niño y el adolescente* (pp. 93-98). Madrid: Sociedad Castellana de Psiquiatría.

REFERÈNCIES

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Organización Mundial de la Salud (2018). *CIE-11 para las estadísticas de mortalidad y morbilidad*. Recuperat de <https://icd.who.int/browse11/l-m/es>
- Scott, S. i Beidel, D. C. (2011). *Selective mutism: an update and suggestions for future research*. *Current Psychiatry Reports*, 13(4), 251–257.
<https://doi.org/10.1007/s11920-011-0201-7>

8

PER SABER MÉS...

8.1. LLIBRES

8.2. GUIES

8.3. MATERIAL D'INTERVENCIÓ

8.1. LLIBRES

CONCEPTUALITZACIÓ, DIAGNÒSTIC I INTERVENCIÓ

MUTISMO SELECTIVO: NATURALEZA, EVALUACIÓN Y TRATAMIENTO

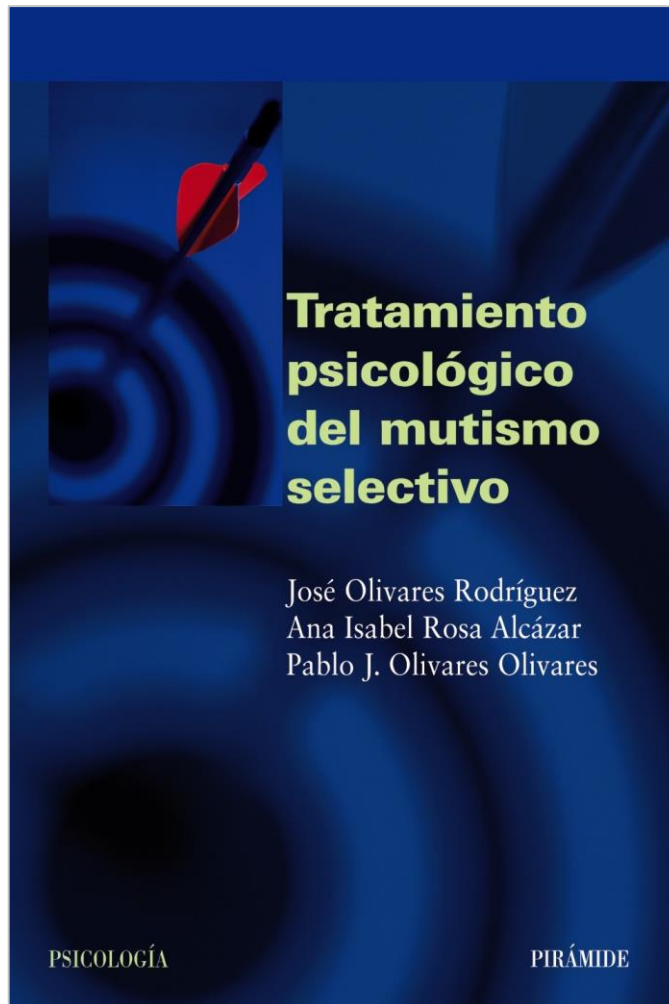
J. OLIVARES I P. J. OLIVARES (2018)

- **TEMA:** Obra que té com a finalitat posar al dia la informació existent sobre la naturalesa, avaluació i tractament del mutisme selectiu.
- **EDITORIAL:** Pirámide Editorial
- **NOMBRE DE PÀGINES:** 376
- **PREU:** 39,30 euros
- **ISBN:** 9788436840001

8.1. LLIBRES

DIAGNÒSTIC I INTERVENCIÓ

TRATAMIENTO PSICOLOGICO DEL MUTISMO SELECTIVO

J. OLIVARES, A. I. ROSA I P. J. OLIVARES (2007)

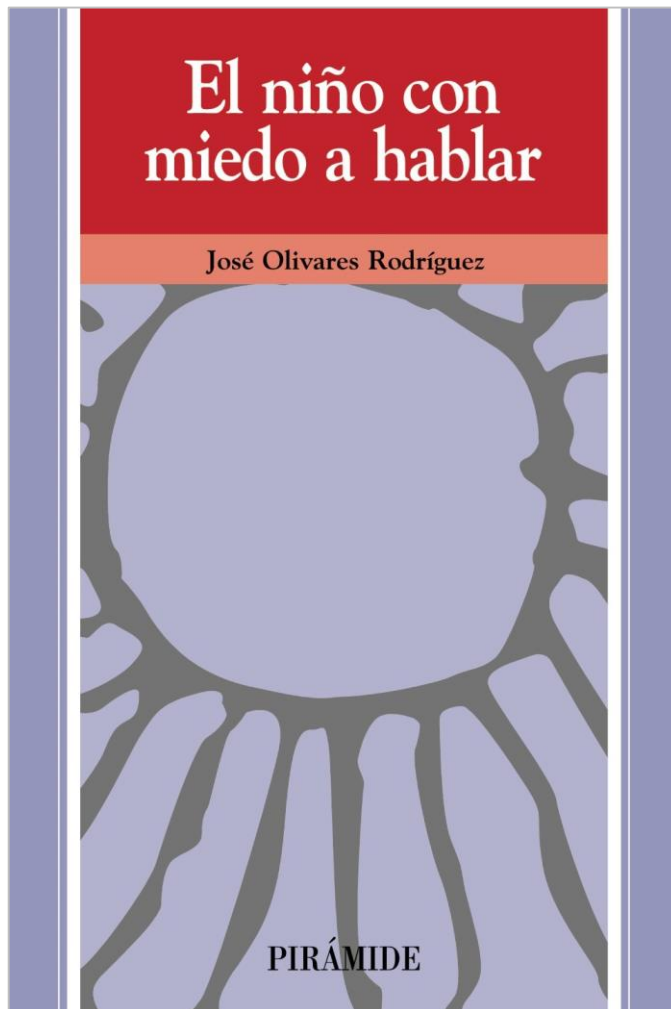

- **TEMA:** Obra que proporciona una exhaustiva informació sobre l'avaluació i el tractament del mutisme selectiu.
- **EDITORIAL:** Pirámide Editorial
- **NOMBRE DE PÀGINES:** 224
- **PREU:** 21,50 euros
- **ISBN:** 9788436821116

8.1. LLIBRES

CONCEPTUALITZACIÓ, DIAGNÒSTIC I INTERVENCIÓ

EL NIÑO CON MIEDO A HABLAR

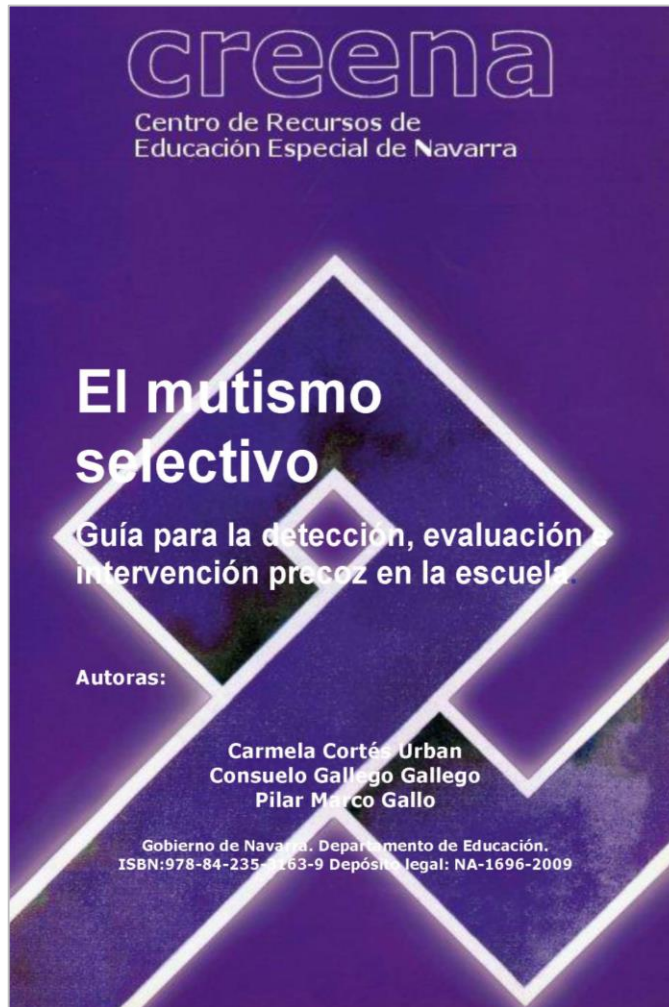
J. OLIVARES (1998)

- **TEMA:** Obra que ofereix una àmplia informació sobre com detectar i tractar el mutisme selectiu amb promptitud per invertir la gravetat del diagnòstic.
- **EDITORIAL:** Pirámide Editorial
- **NOMBRE DE PÀGINES:** 184
- **PREU:** 18,50 euros
- **ISBN:** 9788436808377

8.2. GUIES

PER A DOCENTS

MUTISMO SELECTIVO. GUÍA PARA LA DETECCIÓN EN LA ESCUELA

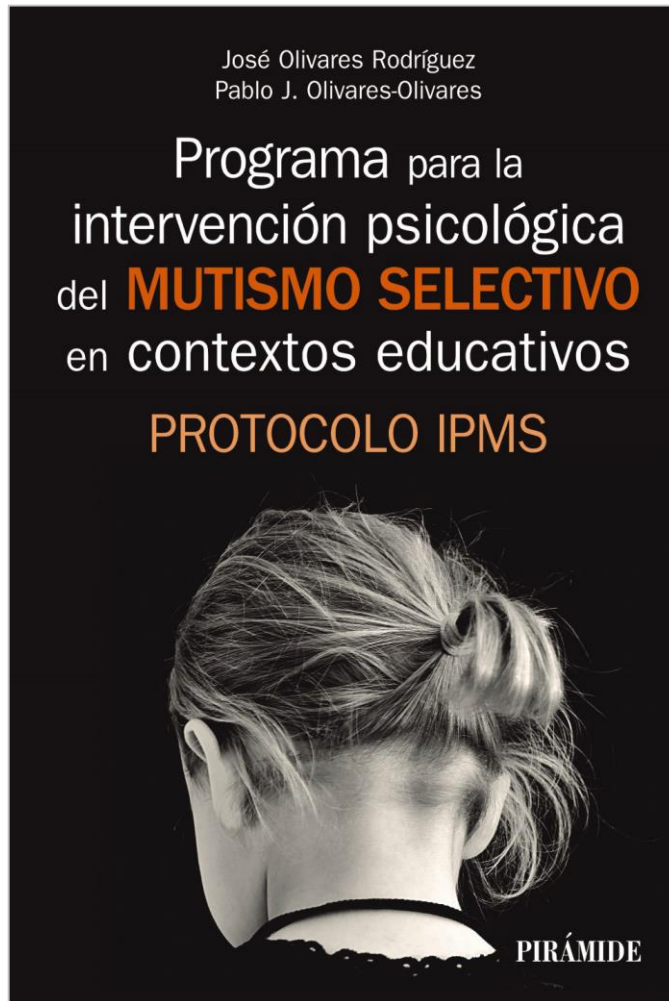
C. CORTÉS, C. GALLEGO I P. MARCO (2009)

- **TEMA:** Guia pràctica on els professors poden conèixer què és el mutisme selectiu, les seues característiques i algunes pautes d'intervenció en el context escolar.
- **EDITORIAL:** Centro de Recursos de Educación Especial de Navarra
- **NOMBRE DE PÀGINES:** 47
- **PREU:** gratuïta (disponible en PDF)
- **ISBN:** 9788423531639

8.3. MATERIAL D'INTERVENCIÓ

PROGRAMA D'INTERVENCIÓ

PROGRAMA PARA LA INTERVENCIÓN DEL MUTISMO SELECTIVO

J. OLIVARES I P. J. OLIVARES (2019)

- **TEMA:** Programa que inclou una exhaustiva descripció del procés d'avaluació i intervenció del mutisme selectiu en contextos escolars.
- **EDITORIAL:** Pirámide Editorial
- **NOMBRE DE PÀGINES:** 248
- **PREU:** 21,50 euros
- **ISBN:** 9788436841329